

Osoko Bilkura

Gasteizen, Etxezarra eraikinean.

2022ko urriaren 28an.

Batzar-agiria

Urrutia, Andres, euskaltzainburua,
Coyos, Jean-Baptiste, euskaltzainburuordea,
Arejita, Adolfo, idazkaria,
González de Viñaspre, Roberto, diruzaina,
Urkia, Miriam, Iker sailburua,
Aleman, Sagrario, Jagon sailburua,
Azkarate, Miren,
Iñigo, Andres,
Kaltzakorta, Jabier,
Kintana, Xabier,
Mujika, Alfontso,
Oihartzabal, Beñat,
Oñederra, Miren Lourdes,
Rekalde, Paskual,
Sagarna, Andoni,
Suárez, Castillo,
Uribarren, Patxi,
Videgain, Xarles eta
Zabaleta, Patxi.

Osa, Erramun, zegozkion gaitan.

Ezin etorria adierazi dutenak: Aurelia Arkotxa; Jose Irazu “Bernardo Atxaga”; Miren Agur Meabe; Txomin Peillen; Patxi Salaberri eta Mikel Zalbide.

Ahalak: Aurelia Arkotxak ahala Miriam Urkiari; Jose Irazu “Bernardo Atxaga”k ahala Andres Urrutiari; Patxi Salaberrik

ahala Andres Urrutiari; Mikel Zalbidek ahala Andres Urrutiari.

Batzarra Gasteizen egin da, Etxezarra eraikinean, 2022ko urriaren 28an, ostiralean.

A. Urrutia euskaltzainburuak hurreratu diren euskaltzainak agurtu eta ahalak irakurri ditu. Quoruma badela egiaztatu ondoren, urriko Osoko Bilkurari hasiera eman zaio.

E. Osa idazkariordeak eguneko xehetasunak azaldu ditu.

1. Osoko Bilkurako (2022-09-30) bilera-agiria onestea, hala erabakiko balitz.

E. Osak aditzera eman duenez, idatziz ez da oharririk jaso. A. Urrutiak ahoz oharririk egin nahi den galdetuta, ez da oharririk egin. Ondorioz, 2022ko irailaren 30eko bilera-agiria onetsi da.

2. EBE batzordea. Euskara Batuaren Ortotipografia egitasmoa (EBO). *Siglak*. Jasotako iruzkinak aztertu eta erabakiak hartu.

A. Mujikak azaldu ditu EBE batzordeak oharrei buruz prestatu dituen erantzunak. Idazte-hutsei baino ez dagozkienak besterik gabe onartu dira, eztabaidatu beharrik gabe. Gainerako oharrei banan-banan erantzun die EBE batzordeak.

P. Zabaletak egindako ohar orokorra siglei eta sinboloei buruzkoa bada ere, nazioarteko eta estatuko legeak sinboloei buruzkoak baino ez dira. Horregatik, sinboloei buruzko puntuan landuko da.

EBE batzordeak berak autozuzenketa bat aurkeztu du siglen irakurketaren atalean. Txostenaren 13.4 puntuan, EHNE siglaren adibidea IHOBE eta HUHZEI adibideekin batera jarri beharrean, bereiztea eta testu hau sartzea proposatu du:

“Hatxe kontsonantea bokal baten eta kontsonante baten artean gertatzen delarik, sigla silabaka irakurtzeko modukoa izanik, hatxea ez da ahoskatu ohi:

EHNE [e-ne] (Euskal Herriko Nekazarien Elkartasuna)

EHGAM [e-gam] (Euskal Herriko Gay-Les Askapen Mugimendua)

EHBE [e-be] (Euskal Herriko Bertsozale Elkartea).”

Hala egitea onartu da, eta B. Oihartzabalek adierazitako EHAS siglaren salbuespena ere jasotzea onartu da: “Salbuespena da EHAS sigla (Euskal Herriko Alderdi Sozialista), hatxe letra ahoskatu egiten baitzen”.

M. L. Oñederraren oharra aztertu dira ondoren. Erabaki hauek hartu dira:

13. puntuan, testu honen ordeztu: “Hiztunak sigla irakurtzeko hautatzen duen modua (silabaka edo letraka) sigla osatzen duten letren antolaerak erabakitzen du, baita siglaren tamainak berak ere (...)”; beste testu hau jarriko da: “Hiztunak sigla irakurriko duen modua (silabaka edo letraka) sigla osatzen duten letren antolaerak erabakitzen du, baita siglaren tamainak berak ere (...)”.

13.4 puntuan, ahoskerari buruzko ohar hau sartzea onartu da: “Gehienetan, zantzarik gabe erabakitzen du hiztunak nola irakurri sigla; silabaka, letraka edo bietara. Baina zalantzak ere badira, eta erdaren eragina ere kontuan hartzekoa da. Gogorarazi behar da zein den *g* eta *j* letren euskarazko ahoskera zaindua. Adibidez, GKE sigla <ge-ka-e> irakurtzen da, eta <ge> hori ez da gaztelaniazko *general* hitzeko

ge silaba bezala ahoskatzen [x], ezta frantsesezko *gendarme* hitzeko ge silaba bezala ere [ʒ], gero euskal hitzeko ge silaba bezala baizik [g]. EAJ sigla <e-a-jota> irakurtzen da, eta <jota> hori ez da gaztelaniazko jota hitzeko jo silaba bezala ahoskatzen [x], ezta frantsesezko joli hitzeko jo silaba bezala ere [ʒ], euskarazko joare hitzeko jo silaba bezala baizik [j]. Eta c letra ahoskatzean ere, kontuan hartu behar da zein den ahoskera zaindua. Adibidez, PCR sigla <pe-ze-erre> irakurtzen da, eta <ze> hori ez da gaztelaniazko doce hitzeko ce silaba bezala ahoskatzen [θ], euskarazko zehatz hitzeko ze silaba bezala baizik [s]”.

15.5 puntuan (Noiz erabili behar da marratxoa siglaren eta kasu-markaren artean?), marratxoa erabiltzeko 3. salbuespena eztabaidatu da: “Silabaka irakurtzen diren eta erre letrarekin amaitzen diren sigletan, argi uztearren azken erre hori gogorra dela”. Aldeko eta aurkako argudioak eztabaidatu dira, eta ikusi da, batetik, marratxoa erabiltzeak ez duela berez bermatzen erre gogorra ahoskatzea eta, bestetik, sigletan amaierako errea beti dela gogorra. Horregatik, eta salbuespenak ahalik eta gutxien izan daitezen, kasu horretan marratxoa ez erabiltzea hobetsi da, baina txostenean horretaz ohartarazteko oharra jarriko da, eta erantsiko da ezen, siglak bost letra edo gehiago dituen kasurako, baldin eta sigla letra larriz hasita, baina letra xehez ere idazten bada erre letra bikoiztu behar dela. Azkenik, M. Azkarateren oharra azertu dira.

6.3 puntuan (Sigla elkartuak), sigla tautologikoen kasuan, ohar hau sartuko da: “Euskal sigla eta erdal sigla batera erabili behar direnean, barra etzana baliatzea da logikoena, leku-izenetarako arautua dagoen moduan, eta horixe gomendatzen da izen berrietarako. Dena dela, marratxoaren erabilera aski finkatua dago sigla zahar batzuetan”.

12.1 puntuan, IOHLEE adibidea kenduko da, *industri ondare / industria ondare* gaia saihesteko, gai hori OMEAGI batzordean azertu eta ebatzi beharko baita.

12.3 puntuan, *Eixie* edo *EIZIE* gisakoetan, edozein jar daiteke, eta, behar izanez gero, biak zehaztuko dira bi aukerak adieraztearren. Beste horrenbeste, 13.4 puntuan *HUHEZI* edo *Huhezi* kasuan.

14. puntuan, BEZa eta PFEZa adibideak erantsiko dira.

15. puntuan eta agertzen den gainerako puntuetan (5 aldiz erabili da), “siglak deklinatzen” dagoen tokian, “siglek kasu-markak nola hartzen dituzten” jarriko da txostenean.

15.2 puntuak, BPG, TAO eta NAN adibideak gehituko dira, bakoitza dagoen tokian.

15.5 puntuak, kasu-marka siglaren azken letra berberaz hasten denean marrazkia ez jartzea hobetsi da (adibidez, AEKko, ETEek).

19. puntuak (Lege, errege-dekretu, foru-arauen eta kidekoen sigla generikoz osatutako izendapen bereziak), eztabaidatu ondoren, erabaki da gaia batzordea itzultzea, irizpidea fintzen saiatzeko. Batetik, erabileraren ikuspegitik eta tradizioaren ikuspegitik, horrelakoak esalditik kanpo aipatzean artikulurik gabe esatea da ohitura aski finkatuta. Orduan, hori testuaren barneko erabilerara eramatean nola jokatu zehaztu beharko da, sistema koherentea izan dadin gainerako sigletarako ezarritako sistemarekin. Horretaz gainera, Nafarroako adibideak ere sartzea komeni da (foru-legea gisakoak) eta Frantziakoak eta zuzentzarauak ere aztertzea, haietan siglak erabiltzen diren jakiteko.

3. EBE batzordea. Euskara Batuaren Ortotipografia egitasmoa (EBO). Sinboloak. Jasotako iruzkinak aztertu eta erabakiak hartu.

A. Mujikak azaldu ditu EBE batzordeak oharrei buruz prestatu dituen erantzunak. P. Zabaletak ohar orokor hau egin du, adierazteko nazioarteko legeriak eta estatuko legeriak zehaztu egiten dutela sinboloen eta ikurren erabilera, hori hizkuntzetan aintzat hartu beharra dagoela eta EBE batzordearen proposamenen hori ez dela egin. Horregatik, azaldu du ezen, Euskaltzaindiak atala arautu aurretik, gai horretan lege-arloan aditua den bulego edo talde bati iritzia eskatu beharko litzaiokeela.

EBE batzordeak adierazi du hala Espainian nola Frantzian legezko unitate-sistema SI sistema dela, Europar Batasunean indarrean dagoen bera (1979ko abenduaren 20ko 80/181/EEE Direktiba, geroko zenbait direktibatan eguneratua izan dena). Espainiako legerian, 2009ko abenduaren 30eko 2032/2009 Errege-dekretuak legezko neurri-unitateak ezartzen ditu. Azken aldaketa 2020ko apirilaren 29koa da. Aldaketak SI sistemaren azken hobekuntza teknikoetara egokitzeko egin dira. Frantzian ere, zenbait dekretutan jasota daude, eta 1948ko urtarrilaren 14ko legeak ezartzen ditu arauak. Espainiako eta Frantziako lege horiek eskuratu ditu EBE batzordeak, eta Osoko Bilkuraren esku jarri ditu, inork kontsultatu nahi baiditu.

EBOren sinboloei buruzko txostenaren esparrua neurri-unitateena baino zabalagoa da, baina, neurri-unitateei dagokienez, SI sistemari jarraitzen dio erabat. Frantziako eta Espainiako legerian, SI sistemako neurri-unitateak (eta haien sinboloak) eta haiekin erabiltzen diren multiplo eta azpimultiploen izenak (eta haien sinboloak) zehazten dira Frantziako frantseserako eta Espainiako gaztelaniarako, eta ez dute ezer zehazten euskararako. EBOren txostenean nazioarteko sinboloak erabiltzen direnez (SI sistemakoak), ez dago kontraesanik Espainiako eta Frantziako arauekin. Eta txostenaren gainerako puntuak euskarari baino ez dagozkionez, ez daude Frantziako eta Espainiako legedian jasoak, baina Frantziako eta Espainiako legerian jasota dauden sinboloak berdin-berdin daude jasota EBOren txostenean, nazioartekoak baitira; alegia, ez dira Frantziakoak edo Espainiakoak bakarrik. Horregatik, ondorioztatu da ez dela beharrezkoa juridikoki aztertzea.

Ondoren, M. Azkarateren oharra aurkeztu eta eztabaidatu dira. Ohar gehienak idazte-hutsei dagozkie eta zuzenean onartu dira, eztabaidatu beharrik gabe. SI sistemako *jota-* eta *jokto-* aurrizkien kasuan, ahoskera zuzenaz ohartarazteko oin-ohar hau sartzea erabaki da: “*jota-* eta *jokto-* hitzen *jo* silaba ez da gaztelaniazko *jota* hitzeko *jo* silaba bezala ahoskatzen, euskara zainduan *jo* aditza ahoskatzen den bezala baizik. <j> letraren euskarazko ahoskera oinarritzkoa <y> da, eta hori da hizkera zaindurako hobesten den ahoskera”.

4. Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta adibideak. Batzorde ahaldunduen oharra (XXXVII). Jasotako iruzkinak aztertu eta erabakiak hartu.

M. Urkia Batzorde Ahaldunduko idazkariak nabarmendu duenez, iraileko Osoko Bilkuran aurkeztutako zerrendari inork ez dio idatzizko oharrik egin, hortaz, multzo osoa onartuta geratu da.

5. Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta adibideak. Batzorde ahaldunduen oharra (XXXVIII). Aurkeztu.

Zerrenda berria aurkeztu du M. Urkia Batzorde Ahaldunduko idazkariak, A. Iñigok egindako oharra eta egitasmoko kideek emandako erantzun arrazoituak biltzen dituena. Kasurik gehienak zuzenketa automatikoak zirenez, proposamen guztiak onartu eta zerrenda bere horretan onartzea erabaki da, oharra egiteko eperik zabaldu gabe.

6. Euskaltzaindiaren 2023ko egutegia. Aurkeztu.

E. Osa idazkariordeak gogorarazi duenez, urtearen azken hiruhilekoan, Euskaltzaindiaren hurrengo urteko egutegia aurkeztu eta onetsi behar da Osoko Bilkuran. Hori horrela, Zuzendaritzak, 2022ko urriaren 26an eginiko bilkuran, Euskaltzaindiaren 2023ko egutegia zehaztu zuen. Egutegi horretan jasotzen dira Osoko eta Ageriko bilkurak eta jardunaldiak-eta antolatzeko xehetasunak. Ondorioz, oharrak egiteko epea zabaldu da, azaroaren 14ra artekoa.

7. Esku artekoak.

7.1. Hurrengo bilkurak.

- Azaroaren 7an, astelehenean, “Henrike Knörr. Omenaldi-jardunaldia” egingo da Gasteizen, ordezkari-tan, Etxezarra eraikinean. Omenaldi-jardunaldiaren berri eman du R. González de Viñaspre Onomastika batzordeko buruak eta Arabako ordezkariak.
- Azaroaren 18an, ostiralean, XXVII. Jagon jardunaldia egingo da Donostian, Luis Villasante Euskararen Ikergunean. Jardunaldiari buruzko xehetasunak azaldu dituzte Sustapen batzordeko S. Alemanek eta E. Osak.
- Donostian, azaroaren 26an, larunbatean, Donostiako udaletxean, Osoko Bilkura egingo da, 10:00etatik aurrera. Egun berean, A. Mujika euskaltzain osoaren sarrera-hitzaldia dela eta, Ageriko Bilkura egingo da Donostiako Osoko Bilkuren aretoan, 12:00etatik aurrera.

7.2. C. Suárez euskaltzain oso izendatu zen Iruñean, Nafarroako Parlamentuan, 2022ko irailaren 30ean. Barne-erregelako 64.6 artikulua dioena kontuan hartuz (“Idazkaritzak gutun ofizial baten bidez hautatu berriari hautapena jakinaraziko dio, bai eta kargua hartzeko epea eta egin beharrekoak ere. Hautatua izan denak hilabeteko epea du bere baiezkua emateko. Baiezkua horrekin hautatua izan denak adieraziko du Euskaltzaindiaren xede eta helburuei, eta euskaltzain oso izateari dagozkien eginkizunak zintzo eta leialki beteko dituela”), idazkariak jakinarazpena igorri zion, 2022ko urriaren 3an. Euskaltzain oso berriak erantzuna igorri zuen, 2022ko urriaren 9an. Ondorioz, 64.6 artikulua dioena bete dela egiaztatu da.

7.3. Pedro Sancristóval euskaltzain urgazlearen heriotzaren berri. Urriaren 7an hil zen, Araban, euskal kulturaren sustatzaile porrokatua izan den Pedro Sancris-

tóval Murua. Arabako Foru Aldundiko Kultura diputatua izan zen 1999tik 2003ra arte, eta orduko hartan, euskaraz egin zuen karguaren zina. Artium museoaren eta Gasteizko Jazz jaialdiaren sustatzailea ere izan da, eta ospe handia izan du artearen munduan, ez bakarrik Euskal Herrian. Usurbilen (Gipuzkoa) jaio zen 1932ko abuztuaren 21ean, eta Filosofia eta Letretan lizentziatu zen Zaragozako Unibertsitatean. Euskaltzain urgazle izendatu zuen Akademiak 1979ko abenduaren 20an, eta Euskaltzaindiaren Ekonomia batzordean jardun zuen 1987tik 1989ra arte.

7.4. Euskaltzaindiak eta Bilbao Bizkaia Kutxa Fundazioak R. Mª Azkue Literatura Sarien deialdi berria zabaldu dute. Sari hauen xedea idazle gazteak literatura mundura erakartzea da, eta, jakina denez, bi genero saritzen dira: narrazioa eta poesia. Genero bakoitzak bi maila ditu: A maila: 2009, 2010, 2011 eta 2012an jaiok; eta B maila: 2005, 2006, 2007 eta 2008an jaiok. Lanak bidaltzeko epea 2022ko abenduaren 30ean amaituko da, eta erabakiak 2023ko martxoaren 31 baino lehen iragarriko dira. Iazko deialdira 526 lan aurkeztu ziren.

7.5. Euskaltzaindiak abian jarri du ‘Ahostegunak’ egitasmoa, bertsoaz, literaturaz, kantuaz eta antzerkiaz gozatzeko hiru saio. Hamazortzi eta hogeita bi urte bitarteko gazteei zuzendutako doako egitasmoa da *Ahostegunak*; hain zuzen, antzerkian, bertsolaritzan, kantuan eta literaturan murgiltzeko, gozatzeko eta sakontzeko saioak proposatzen ditu. Azaroaren 17an, 24an eta abenduaren 1ean izango dira saioak (guztira hiru), Euskaltzaindiaren Gasteizko ordezkartzan. Euskaltzaindiak bultzatzen du ekimen hori, Mintzola egitasmoaren bitartez, eta izena emateko epea urriaren 20an ireki eta azaroaren 10ean itxiko da.

7.6. Abian da euskarazko tesien Koldo Mitxelena sarien VIII. deialdia. Euskaltzaindiak eta UPV/EHUK bi urterik behin antolatzen duten sarien VIII. deialdia da aurtengoa, eta sari bana esleitu da bost jakintza-arlo nagusi hauetan: Arte eta Giza Zientziak, Gizarte eta Lege Zientziak, Osasun Zientziak, Zientziak, Ingeniaritza eta Arkitektura. Irabazleek diploma eta 2.000 € gordin jasoko dituzte. Eskariak aurkezteko epea urriaren 27an hasi eta azaroaren 11n amaituko da. Tesiak UPV/EHUren Erregistro Orokorreko edozein bulegotan aurkeztu ahalko dira. Baldintzak Euskaltzaindiaren eta EHUren webguneetan eskuragarri daude.

7.7. Xarles Videgain euskaltzaina emeritu izaerara igarotzearen ondorioz, hutsartea betetzeko hautagaia. Arautegiaren 33. eta 34. eta Barne-erregelen 4. artikulua betez, hutsartea betetzeko:

S. Aleman, A. Arkotxa, J.-B. Battittu Coyos eta T. Peillen euskaltzain osoek **Itxaro Borda** idazlea eta euskaltzain urgazlea aurkeztu dute. Gaiaren merezimenduak xeheki aipatu dira aurkezturiko idatzian.

Arautegiak eta Barne-erregelek zehaztutako epearen barruan ez da bestelako hautagairik aurkeztu. Horiok horrela, hutsartea betetzeko bozketa Donostian, udal-etxean, egingo da azaroaren 26an.

7.8. Andoni Sagarna euskaltzaina emeritu izaerara igarotzearen ondorioz, hutsartea betetzeko hautagaia. Arautegiaren 33. eta 34. eta Barne-erregelen 4. artikulua betez, hutsartea betetzeko:

M. Azkarate, A. Sagarna, A. Urrutia eta M. Zalbide euskaltzain osoek **Andres Alberdi** irakaslea eta euskaltzain urgazlea aurkeztu dute. Gaiaren merezimenduak xeheki aipatu dira aurkezturiko idatzian.

Arautegiak eta Barne-erregelek zehaztutako epearen barruan ez da bestelako hautagairik aurkeztu. Horiok horrela, hutsartea betetzeko bozketa Donostian, udal-etxean, egingo da azaroaren 26an.

7.9. Barne-erregelen 4.3. xedapenaren interpretazioa. Barne-erregelen 4.2. eta 4.3. xedapenek diotena:

“4.2. Euskaltzain osoak hautatzean, euskal lurraldeen eta euskalkien ordezkaritza kontuan hartuko da, banaketa honen arabera: Arabak, bat; bizkaierak, hiru; gipuzkerak, hiru; nafarrerak, hiru; behe nafarrera-lapurterak, hiru; zubererak, bat.

4.3. Gainerako hamar euskaltzainak hauta daitezke lurralde- edo euskalki-irizpide hau kontuan hartu gabe. Nolanahi ere, euskalki edo lurralde bateko euskaltzain osoek gehi emerituek ezin dezakete gainditu kopuru orokorraren herena”.

Xedapen hauen interpretazioari buruz egin duen gogoeta ekarriko du Zuzendaritzak, abenduan egingo den Osoko Bilkurara.

7.10. Gaur banatuko diren liburuak.

- *Euskara Nafarroako hezkuntzan: egoera eta aukera berriak.* Jagon 23.
- Blas de Otero. *Una letra impagada / Ordaindu gabeko letra bat.* Ediciones El Gallo de Oro.

8. Azken ordukoak.

Ez da egon.

Eta bestelako aztergairik ez dela, Osoko Bilkura bukatutzat eman da, 13:15 direnean.

Andres Urrutia,
Euskaltzainburua

Adolfo Arejita,
Idazkaria